

[Kai Moltke.]

nærmere at tage sit udgangspunkt i den første industrielle revolution og dens genembrud og dens fremmedgørelse, hvor vi blandt utopisterne først og fremmest fandt Charles Fourier med hans nye familiebegreb, med hans phalanstère. Og her må jeg gøre opmærksom på, at man skal ikke her i tinget eller uden for tinget tro, at disse begreber om storfamilie er noget, som nu opstår i fantasifulde SFeres hjerner; de blev ganske nøjagtigt formuleret under den første industrielle revolution af Fourier. Nu skal jeg fritage for længere citater fra Fourier og hans teorier, men holde mig til, hvad en norsk dr. phil. i sin tid sagde om Fouriers forskellige teorier, nemlig den norske dr. phil. K. V. Hammer. I en Fourierbiografi fra omkring århundredskiftet giver han følgende formulering af hovedindholdet i Fouriers teorier:

„Betingelse for, at menneskeheden kan nå dertil“

— det er tilfredsstillelsen af det absolutte nydelsesbehov —

„er, at den associerer sig i de af Fourier opstillede grupper: familier, falankser og serier. Hans familie har intet fællesskab med det nuværende kønsforhold og blodslægtskabet. Den består i personer, der efter smag, tilbøjeligheder og karakteranlæg føler tiltrækning for hverandre. Ægteskabet og familiebåndet i vanlig mening er afløst af skiftende forhold (moeurs phanérogames). Et antal sådanne familier befolker og tilgodegør sig et kvadratisk stykke jord, idet de lever i produktions- og husholdningsfællesskab (phalanstère) — dog med forskelligt udbytte for kapital, arbejde og talent.“

Jeg genkender enkelte træk i hr. Poul Dams formuleringer, også hvor det drejer sig om, at det ikke her er et kollektivt økonomisk fællesskab, for hvis det var det, man mente, altså at man lavede en storfamilie med fælles økonomi, så ville man jo ikke tale om, at der skulle afsluttes økonomiske aftaler om den enkeltes rettigheder og part af det, som er fælles ejendom. Fourier havde jo sit mere eller mindre vellykkede eksperiment i byen Guise i den første tredjedel af det forrige århundrede. Man gentog visse forsøg i Amerika, og det

viste sig, at udviklingen gik anderledes end de fourierske fantasier og drømme.

Jeg tror ud fra de erfaringer, vi har haft med senere forsøg uden for lovgivningen, at det vil være letfærdig gerning så at sige at bryde ind i den moderne sociologis lovgivning og her skabe lovparagraffer, som i virkeligheden intet definerer om storfamiliens rettigheder, at prøve på at indføre en Charles Fouriers moral på et tidspunkt, hvor der trænges til debat, hvor der trænges til, at gamle bånd og fordomme ophæves, men hvor man i virkeligheden beskæftiger sig med noget, som man ikke ved er ønsket, som man ikke ved hvor fører hen; under disse omstændigheder vil jeg anbefale, at man overfører afsnittet om storfamilien til loven enten om aktieselskaber eller om andelsselskaber.

Bodil Koch: Når jeg har bedt om ordet, er det ikke for at gå mit partis ordfører i bedene. Jeg betragter i og for sig dette forslag, som jo også andre har sagt det og hr. Poul Dam selv har gjort opmærksom på det, mest som et debatoplæg ind i en unægtelig yderst påkrævet eftertanke over ægteskabsstrukturen og hele institutionen i dag og dens betimelighed.

Men jeg ønsker her at rette søgelyset mod en enkelt paragraf i det foreliggende forslag, nemlig lovforslagets § 10, og rejse det spørgsmål, om det dog ikke er på tide meget nøje at overveje, om vi ikke burde gennemføre det, man har kaldt en tvungen borgerlig vielse.

Disse spørgsmål blev jo i folketinget i midten af forrige århundrede drøftet med stor heftighed, og jeg vil gerne bringe en række citater fra Folketingstidende og enkelte tidsskrifter, idet jeg nemlig tror, det er vigtigt, at vi har præsent, hvad Grundtvig under denne debat i forrige århundrede så klart gjorde opmærksom på vedrørende det borgerlige ægteskab. I øvrigt siger Grundtvig — det findes i Folketingstidende 1850-51, sp. 5074:

„Det går jo ofte med folks tanker som med skyerne, at når vinden vender sig i en hast, så kunne de blive ved at drive på den gamle vis endnu en stund.“

Grundtvig gik jo i den samme debat med lidenskab og vid og bid imod den paragraf,